

POPOTNIK.

List za šoló in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljno pošiljati (frankirani) vredništvu (Reiserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu: tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 10 kr.

Vabilo na naročbo.

S pričujočo številko završujemo V. „Popotnikov“ letnik. V koliki meri je zadovoljil svoje naročnike sploh in koliko ustreza dragim tovarišem — učiteljem posebej; sodbo o tem prepuščamo čestitim njegovim čitateljem. Zagotoviti pa moramo, da smo si v tem letu z blago pripomočjo vrlih naših sotrudnikov po možnosti prizadevali, reševati zvesto si postavljeno nalogo, namreč: *gojiti narodno zavest, vezati solo z hišo in pospeševati strokovnjaško in občno izobraženje našega učiteljstva na podlagi mile slovenščine.*

Svest si svojega blagega namena in potrebe svoje za slov. štaj. učiteljstvo, nadaljuje „Popotnik“ tudi prihodnje leto svoje težavno delo ter se obrača do vseh prijateljev svojih, bodi si naročnikov, bodi si sotrudnikov s prijaznim vabilom, da mu ostanejo verni podporniki tudi v bodočem letu. Naj se pa tudi blagovoljno potrudijo, pridobiti mu koliko toliko novih prijateljev, kajti listu je za trden obstanek zlasti potreba zdatne gmotne podpore.

Glede cene in oblike ostane vse pri starem. „Popotnik“ izhaja **10. in 25. vsakega meseca** in velja:

za celo leto **3 fl.**

za pol leta **1 fl. 60 kr.**

Naročnina za novi letnik 1885 naj se blagovoljno pošilja izdajatelju lista **M. J. Nerat, Maribor, Reiserstrasse 8.** Kdor je še pa z naročnino za leto 1884 celo ali pa deloma na dolgu, naj blagovoli to v kratkem poravnati pri **J. Leon-u, Maribor, Schulgasse 2.**

V Mariboru, dne 25. decembra 1885.

Vredništvo in založništvo,
Reiserstrasse Nr. 8, Maribor.

„Popotnik“ „Tovarišu“ k petindvajsetletnici.

Dolga je doba 25 let. Četrto stoletja ni malenkost za kratko zemeljsko bivanje! Ljubi „Tovariš“! Ti si postal polnoleten, ker spolnil si 24. leto; Ti si med starejšimi listi slovenskimi; Ti si najstarejši šolski in učiteljski list med slovenskimi so-

trudniki; prebil si ostre borbe za prava pedagoška načela, za jedino prava, istinita načela, po katerih se ne le naš narod, ampak po katerih se odgojajo vsi izobraženi drugi narodi, po načelih slavnih pedagogov in odgojiteljev za odgojo v materinskem jeziku, v domoljubnem duhu na verskeji podlagi! V Tvojej bližini bližini so se porodili hudi nasprotniki, ne oziraje se v druge dežele, teptali so Te, Tvoja dejanja malenkostili in sramotili, pomilovali Tvoje početje, da bi svoje tem bolj osvetili in vse to naslanjaje se na druge stebre; pa stebri so se jeli majati in njih slava temneti; njih glas je vtihtil. Tvoja načela pa so ukoreninjena. Zbegani se zopet okoli Tebe zbirajo, ki so Te morda bili enkrat zapustili.

Prav tako! Delaj še mnogo leta, dragi sotrudnik! Delaj na prospeh šolstva, na blagor in zjedinenje slovenskega učiteljstva na prospeh in blagor milega naroda slovenskega! Slava!

Tvoj sotrudnik „Popotnik“.

Versko nravna vzgoja v narodni šoli.

(Konec.)

Nek predmet se na naših šolah deloma iz gmotnih, deloma iz drugih vzrokov še preveč prezira in vendar je eno najboljših vzgojevalnih sredstev. To je sadjereja, čbeloreja, vrtnarstvo in za deklino še ročna dela.

Že delo samo, ne gledé na kakovost ima veliko vzgojevalno moč. Ono odvraca slabe misli, tolaži srce ter varuje pred gmotnim in tako tudi pred duševnim poginom. Sadjereja, čbeloreja, vrtnarstvo in ročna dela pa baš vadijo v delu. Kjer je delo, tamkaj je blagoslov božji in sreča. Če so pa duri lenobi odprta, ne zahaja samo lenoba skozi nje, ampak tudi vse druge nečednosti, a najbolj pa uboštvo. Z gmotnim propadom, uči nas narodoznanstvo in zgodovina, pride tudi duševni propad in slednjič pogin naroda. Stroke, ki je imamo v misli, pa so baš za naš narod velikega pomena v zorbenem (praktičnem) obziru, ker mu pomagajo do dobrega gmotnega stanja.

Ker smo govorili o razgajanju slabih misli po delu, imamo pri tej priliki tudi omeniti šolskih knjižnic.

Mladina naj se skrbno navaja in spodbuja k branju lepih poučljivih knjig, da bi njej čitanje postalo poleg dela vsakdanja potreba in bi njej nikdar ne preostajalo časa za slabe misli in nagone.

Da je pri izbiranju berila velike previdnosti treba in da se mora na individualnost otroka ozirati, mi ni treba povdarjati.

Telovadba že ima radi tega veliko vrednost, ker povspešuje poučevanje v družih strokah, vadi telo in ga stori močnega ter prireja za zdravo dušo zdravo stanovanje. Njena notranja vrednost pa obstoji v izgoji moškega značaja ter vrednega člana občestva in države.

„Kdor je dober didaktikar je dober disciplinator“. V teh besedah je vse določeno izrečeno, kar se v zgojevalnem oziru da o disciplini povedati. Kdor tedaj ve vzgojevalno moč predmetov dobro porabiti, on ima dobro disciplino in naopak, ako ima dobro disciplino, mu je ta porok, da je vzgojevalno poučeval.

A vendar se da o disciplini še nekaj zvananjega povedati, kar k pouku ne spada. Treba je v šoli skrbeti, da se otroci navadijo točnosti. Odstraniti se

mora torej prepozno bojevanje v in iz šole, doseči, da vsi otroci redno in ob pravem času domače naloge donesajo, da pri šolskih nalogah vsi točno pričnejo, kedar se veleva, hitro vstanejo ali sedejo, knjige, tablo in druge stvari urno na ali v klop spravijo, da se k molitvi vsi kmalu priredijo, lepó stojé in pobožno molijo, posebno pa, da ob šolskih mesah, ker so vpeljane, ob pravem času dohajajo in se med nabožnimi obredi, bodi si, kakoršni koli hočejo, spodobno vedejo. Če se deci pusti, da v mladosti obiskovanje cerkve zanemarja, bodo odrasčeni isto delali, in ob nedeljah, kedar delo počiva, mesto v cerkev, v krčmo zahajali, kar gotovo nema v нравstvenem oziru dobrih nasledkov.

Dalje naj učitelj, kolikor je mogoče, vpliva, da učenci v slabe tovaršije ne zahajajo, po šoli domu gredeč ne postajajo in pohajajo, ter spodobno vedoč se pozdravljajo. Na točno in redno obiskovanje šole bi moral učitelj, posebno pa šolske oblasti skrbeti. Da se zakoni v tem smislu tako prezirajo, to baš ne vzgojuje ne dece ne starišev k spoštovanju državnih naredb in v dobre člane občestva. V tem obziru se na deželi še premalo stori, ker si krajni šolski sveti niso svoje naloge svesti. Tu treba je namreč odraslemu ljudstvu samemu še vzgoje.

Človeka zvonanost je zrelo notranjosti; kakoršno telo, takošna duša. Naj se toraj gleda na snažnost lica, rok, nog in obleke, pa tudi na snažnost zvezkov in vseh šolskih priprav. Šola sama in učitelj pa bi morala biti vzor snage.

Spoznali smo vzgojevalno moč šolskih predmetov, discipline in družih pripomočkov in ocenili njih veliko vrednost; a vse to ima le relativen pomeni ako domača vzgoja šolske ne podpira.

Očetova hiša mora najprej skrbeti za dobro vzgojo, kajti njej je lažje po-jedinca vzgojevati, kakor šoli maso. Ona ima deteta od prvih dni svojega življenja v področju in kar je tedaj zanemarila, bode šola težko v poznejši dobi popravila, kajti lažje se je napak a priori varovati, nego že storjene popravljati. Kolikokrat pa se zgodi, da domača hiša to razruši in zaduši, kar je šola s trudem zgradila in vsadila. In to ni čuda! Učitelj uči se detovodstva več let v šoli, nadaljuje svoje naobraževanje celo življenje, da bi bil kos svojemu poklicu, črevljar, mizar, kovač itd. se uče rokodelstva, a stariši, kojim pripada naj svetejša naloga — vzgojevati; ali se oni tega kedaj učé, ali je to tako nevažno in lahko delo, da se ga učiti treba ni?.....

Snujejo se razna društva v prospel obrtnije, rokodelstva, kmetijstva, sadje in živinoreje, politična in narodna društva, za izgojo pa se malokdo briga. Tu je še mnogo neobdelane ledine!

Učitelj naj svoje stori. Stopi naj z očetovo hišo v kontakt, naj tam počuje, kjer mora in naj s stariši vzajemno deluje, naj pridobi za spise vzgojevalne vsebine prostor v domačih perjodično izhajajočih listih, naj z dobrimi knjigami detovodske vsebine razširja mej ljudstvo znanost vzgoje in snuje ljudske knjižnice ter detovodska društva.

Pri pametnih stariših njegov trud ne bode zastonj; otroška ter starišev hvaležnost venčala bode njegovo delo. Slabim, razuzdanim starišem pa bi se naj deca vzela in na državne troške vzgojevala; vsaj ena garjeva ovea vso čredo pokvari.

Omenil sem že prej, da naloga, vrsko-nravno gojiti, pripada v prvej vrsti učitelju, ne katehetu. To se sicer nikomur ne bode čudno zdelo, a jaz trdim, da bi učitelj najložje vzgojevalno poučeval, ko bi vse stroke (toraj tudi veronauk samo v njegov delokrog spadale. Zadel sem ob rahlo stran našega šolstva, zato pa tudi v tem ne bodem več razmotroval, a da bode moji nazori podprti, naj govori za me eden najslavnejših mož na obzorju ljudskega šolstva, ki pravi: „Ves cerkveni nauk naj se od šole loči in duhovnu prepusti. Vendar pa je baš tako poklic učitelja, kakor duhovna, veronauk učiti; in zakaj bi veronauk moral iz šole izginoti, ako ga uči učitelj?... Učitelj ima vse v rokah; od njega je odvisno, kakor umé dana mu sredstva uporabljati; on je nositelj vseh idej moderne pedagogike, gledati mora, da je tudi v šoli realizuje. A ni dosti, dobro poučevati, vzgojevati samo z besedo; djanje, djanje naj venčá njegove nauke in uzor njegovega značaja naj to stori, kar mrtva beseda ne zamore. S krvjo in dušo naj bode učitelj tudi vzgojitelj in tako bode prav deloval v prosveto naroda, blagor domovine in cesarja.

— 373 —

Kako je delovati učitelju na to, da otroci šolo redno obiskujejo?*)

Da zamore národna šola doseči svoj namerovani smoter, je treba, da se izpolni vse, kar dosego tega namena pospešuje. Razumljivo je, da je prvi činitelj v tej zadevi redno obiskovanje šole. Ako je pa dolžnost učitelja, skrbeti za to, da se poučevanje obnese, mora se v prvi vrsti brigati za to, da je obiskovanje šole, kolikor le mogoče, redno.

Žalibog, da nam je takó čésto slišati pritožbe o nerednem obiskovanju šole. Vzroki, zakaj se šola zanemarja, napovedujejo se različno. In resnica; ni gotovo drugega zlá, ki bi pri pouku tako pogubno vpljivalo, nego neredno šolsko obiskovanje. Torej je učitelju ravnati kakor lekarju, ki najpoprej poizvedá po vzrokih bolezni in spoznavši té, skuša jih odpraviti, da bi bolezen samo ukrotíl. Ker pa vladajo po mestih druge in na deželi zopet druge razmere, in se torej javljajo različni vzroki, zbog katerih se šola zanemarja in ker se to zanemarjanje posebič na deželi vse preveč pojavlja, sem se namenil obravnavati o tem, kakó je ravnati učitelju, da bi dosegel redno šolsko obiskovanje sploh in na deželi posebej.

Premišljajoč o tej zadači sem razvidel iz svoje izkušnosti, da se to vprašanje rešuje prečesto preveč idealno; pravi se: Učitelj je temu kriv, da mu šola ni redno šolsko obiskovana. Dopustim, da učitelj v nekaterih slučajih sam zakrivi, kajti zelo mnogo je odvisno od tega, kako neredno šolsko obiskovanje se obnaša, — toda vso krivdo le na učitelja zvrčati, bilo bi nepravično. Ima li mar tudi on delež na grehiih onih ljudi, katerim je več ležeče na živini nego na otrocih? Je li mar učitelj kriv uboštva premnoghih starišev, ki nimajo, s čemur bi se nasitili?

*) Česki govoril Jož. Jar. Jaroša.

Nu, naj se ne domišljuje nihče, da sem prijatelj teh, ki razumevajo zgolj „pljesnivo teorijo“, katera se s prakso niti malo ne strinja; držim pa na to, da iz teorije za prakso in iz té za uno je zajemati potrebno. Pristopimo torej k stvari samej in obrnimo svoje oči najpoprej k šoli.

I.

Gotovo ni od nas nobenemu skrivnost, zakaj otroci radi pohajajo v gledišča, k godbi (žalibog!), v cerkev in drugam. Odgovor je kratek: ker se jim tam dopada. Iz tega tudi neizogibno odseva, da mora biti šola takó urejena, da se otrokom v njej dopada, da v njo radi hodijo, da, tudi vkljub nasprotni volji starišev k njej silijo. Zató naj bo šolsko poslopje in posebno učilna sobana vedno čista in vzorno vredjena. Slike in drugi naučni pripomočki naj bodo vedno brez prahu in pajčine. Tudi k razmerju pri razporedbi šolskega orodja in slik je treba pozor imeti. Okna zamorejo biti ozaljšana z evetlicami, katere večjim učencem v oskrbo prepuščajmo. Gojitev evetlic, zelenjadi in sadnih drevesec bo otrokom v veselje, samo da jih k temu napeljujemo. Učitelj pa poučuj metodično resnično, da otroci pouk razumevajo, zlasti pa naj stori svoj pouk kolikor „možno nazoren in zanimiv.

Tu mi pride v misel, zakaj otroci tako radi poslušajo babico, to živo pripovedno knjigo, proseči jo, naj bi jim le prav mnogo pripovedovala. Vsaj tudi odrasčen rad posluša živo slikanje dogodeb; tudi odrasli se rad ozira po lepih slikah. — Ako učitelj spreminja učivo in način učenja, čilo se vsega lotivši, ako se obnaša proti svojim poverjencem vljudno in prijazno ter čuti pravo ljubezen do svojega vzvišenega poklica, bo gotovo vsaka njegova beseda s gorečnostjo in živostjo navdahnena. S tem bo navdahnil pa tudi svoje učence, ki mu bodo iz cele duše vdani in vedno bolj za njim težili. Gotovo je tudi malo takih starišev, ki bi, videč korist šole za svoje otroke in njih veselje do nje, jim obiskovanje zabranjevali, marveč nasprotno bôdo se sami k šoli navezali. A dokler vesela misel učitelja ne zapusti, ne prenašli se nikdar, da bi robato besedo iz ust izpustil, ali konečno spozabivši se kaznoval nemara celó v jezi, razkačenosti, ne pa očetovsko, pravično, resnobno in mirno.

Pri tej priložnosti mi je omeniti še to, naj bi učitelj po letu kolikor mogoče le malo ali sploh nič ne kaznoval z „zaporom po šoli“ ali z prepisovanjem doma.*) Kateremu je na deželi delovati, videl je, kakó prihajajo stariši proseč; „Gospod učitelj, rajši mu jih naštejte, samo ne zapirajte mi ga, ker ga neizogibno potrebujem.“ In kdor za to ne mara in noče pripoznati, da imajo stariši pravico od otrok zahtevati, naj bi jim v najnujniših opravilih tudi pomagali, ne dela prav in njegovemu ravnanju se more pripisati, ako dotični stariši, „nemogoč si drugače pomagati“, kakor rekajo, rajši svoje otroke v šolo ne pošljejo.

Zató ne preobtežuj tudi nikdar svojih učencev z nálogami dolgih član-
kov za na pamet ali s pisanjem dolgih domačih nálog. Otrokom čisto
tudi pri dobri volji (zlasti v poletnih mescih) ni mogoče tvojega naročila spol-

*) Zlasti pak nikdar z mnogobrojnim prepisovanjem jednega stavka, n. pr. Imam v šoli tiho sedeti. Imam biti pazljiv itd. Se je resnično čuditi, da so še sedaj učitelji, ki tako nespametne kazni otrokom nalagajo.

ni in nasledek tega je, da boječ se karanja in morda celo kazni, se bodo raje šole izogibali. Ako opaziš, da so otroci že količkaj vtrujeni, ne opusti brzo jih osvežiti, bodisi s petjem, uganjkami, pripovedko, povestjo ali basnijo.

Kaj močni pripomoček za šolsko obiskovanje so pripovedke. Ako poveš otrokom danes začetek nekatere, obljubivši jim, da hočeš drugokrat nadaljevati, koprneč bodo mnogi tekali v šolo, da izvedó, „kakó se je izteklo.“ A da tudi šolska knjižnica v rokah marnega učitelja otroke v šolo vabi, kdo bi o tem dvojil? Tudi telovadba v tej reči dobro učinkuje. Ako naučiš svoje učence nekako zalo igro, težko da ti bo kateri v bodoče šolo zamudil.

II.

Toda ne le zgolj v šoli, marveč tudi zunaj šole zamore in ima učitelj delovati v prosepah rednega šolskega obiskovanja. Kjer se sreča z nezavednostjo in nemarnostjo starišev, tam priložnostno prijateljsko poučuje, opozarja na dobiček otroka; kjer vidi dobičkoželjnost, odkritosrčno svari in opominja. Vsaj uže V. pogl. § 29. šolsk. in učnega reda zapoveduje: „Učitelj ima skrbeti, da pride v zvezo s stariši svojih učencev, kakor to prosepah poučevanja in odgoje zahteva, da zamore skupno z njimi na blagor otroka delovati.“

Ali ne zgolj z roditelji svojih poverjencev, tudi z drugimi osobami v občini išči biti v neprestanej slogi, zlasti z občinskim predstojništvom in krajnim šolskim svetom. Ne pozablaj tudi, da duhovenstvo na baš istem polju s teboj deluje in da ti ne odreče pripomočne roke, ako je treba se proti nerednemu šolskemu obiskovanju bojevati. Prepričal sem se in gotovo še mnogi od nas, da opominjanje starišev iz ust duhovnika, bodisi v zasebnosti, bodi iz prižnice, je več pomagalo nego vse opominanje in žuganje uradov.

Stariši naj se pa tudi v tem poučijo, da bi otrokom nikdar s šolo ne pretili; zgodi se namreč kaj pogosto, da mati otroku žuga: „Počakaj, ko prideš v šolo, boš pa dobil!“ — Mnogokrat je vzrok zopet slabo vreme, da oddaljeni otroci v šolo ne zamorejo. Nič ne škoduje, ako se upozorijo nekateri stariši, da v času takih nezgod otroke iz oddaljenih občin bodisi pripeljajo ali voz po nje pošljejo.

Največje zlo za redno šolsko obiskovanje so brez dvoma gosposki dvori,*) kjer imajo odraslejši otroci priložnost k prisluzku. Gorje šolam, v čijih okolica h se 2 — 3 nabajajo! Tukaj se navadno v poletnih dneh višji oddelek na enorazrednih šolah skoro celi pogreša. Na to bi imeli pazno zreti šolski uradi in strogo kaznovati najemnike otrok na delo.

Proti starišem pa, ki iz nemarnosti in dobičkoželjnosti otrok v šolo ne pošiljajo, je najbolje porabljati postavne pripomočke. Ako li ne pomaga opomin pred krajnim šolskim svetom, naj se kaznujejo z denarno ali zaporno kaznijo. Toda tudi tukaj je treba previdnosti, da se nemara še večji upor k šoli ne zbudi. Žalibog, da se krajni šolski svetje na deželi v velikej večini s šolo sploh in za redno nje obiskovanje skoraj nič, ali le zelo malo brigajo in naj učitelj še toliko poučuje ter zboljšanja tirja, malokdaj ga poslušajo. Predsednik krajnega šolskega sveta, bodisi da šolskih postav ne

*) ali tovarne.

pozna, a če mu jih pojasni učitelj, si domišljuje, da bi z prijavo nemarne starše proti sebi naperil in vsled tega prepusti šolo osodi.

Sodim, da bi bilo našemu narodnemu šolstvu v velik dobiček, ko bi po načinu prijav (poročil), ki se v okrajih c. kr. okr. glavarstev vsakomesečno godé, vršila tudi dvakrat v letu za vse predsednike krajnih šolskih svetov pod vodstvom c. kr. okr. glavarja ali c. kr. okr. nadzornika podobna „poročila“ ali posvetovanja, pri katerih bi se zakoni o delovanju in dolžnostih kr. šolskega sveta razlagali in vsakovrstni pogovori o šolstvu vodili. Ako bi krajni šolski svetje svoje dolžnosti takó izpolnivali, kakor to zahteva, gotovo bi se doseglo rednejše šolsko obiskovanje. Da bi pa učitelj krajni šolski svet vsled zanemarjenja te dolžnosti nemara višjemu uradu prijavljal, k temu svetovati ne zamorem; znalo bi biti to zanj mnogokrat osodepolno. Vsled tega bi bilo si želeti, naj bi okrajni šolski svetje se neprestano za to brigali, da krajni šolski svetje storé svojo dolžnost. Ako bi bili šolski sveti prisiljeni svojo dolžnost izpolnovati bi bili, ž njimi vred tudi stariši primorani pošiljati svoje otroke marljivo v šolo.

Dokler ostane ljudstvo nezavedno in dobičkaželjno, dotlej bo treba neprestano nekake natlake; znamo iz izkušenosti, da premnogi stariši le za to otroke v šolo pošiljajo, da bi ne bili kaznovani. Nimam tukaj v mislih revnih starišev. Revščina je se vé huda in do nje je treba imeti obzirnosti. Bilo bi gotovo neusmiljeno vreči poštenega očeta številne, revne rodbine v ječo za to, ker v poletnih mesecih svojih otrok ni v šolo pošiljal. Smatramo, da se mora najpoprej skrbeti za preživljenje otrok in potem stoprav za šolo.

Sicer je postavna dolžnost občine, za svoje ubožne skrbeti; a pogledjmo v resno življenje! Marsikatera občina sama nič nima, premnoga pa ze zopet célo leto na svoje vbožce ne vspomne. In tukaj iščimo dobrotnikov, napravljajmo božična drevesca za vboge i. dr. pod. Kar se tiče olajšav o šolskem obiskovanju, o tem sedaj molčim; skušnja pa kaže, kakó šolskemu obiskovanju „pomagajo na noge“.

Konečno je velika napaka tudi to, da odpustno spričevalo nima skoro nobene vrednosti. Učenec stopi iz šole kadar se očetu ali materi poljubi, ter ide v službo ali k rokodelstvu, brez da bi znal dokazati, da je šolsko dolžnost v najglavnejših rečeh dopolnil. Obžalovati je, da se takó malo mara na kompetentnih mestih na svarilni glas učiteljstva; kajti vsem peticijam v tej zadevi podanim, se ni zgodila pri opravi obrtniškega reda doslej nobena poprava. Temu sicer tudi posameznik ničesar pripomoči ne zamore, marveč se mora tega naš stan lotiti z združenimi močmi.

Iz navedenega je razvidno, da vestnemu in marnemu učitelju ni možno položiti roke v naročje in čakati, da bi mu uradi sé strogimi kaznimi otroke v šolo nagonili, marveč mu je treba poiskati in uporabljati prerezličnih pedagog. pripomočkov, da bi se le zgolj v najnujnejših potrebah k postavnej pomoči zatekali moral.

Na nas je torej glavno ležeče, da našim šolam kolikomožno pripomoremo k dosegu vsega tega, kar jim je postavno določeno. Ne pozablajmo poslovice: „Ako z roko ne pripomagaš, samo se ne stori in pomnimo, da:

Slava šol je naša slava,
Čast njihova, naša čast,
Njih pravica naše právo —
Naše vse, kar je njihovo.

Poslov. —kl.—

Zajec.

Učna slika, sestavljena na podlagi Drugega berila, štev. 96.

Učni pripomoček: Slika zajca*).

I. Dispozicija.

A. Življenje zajca.

1. Ime, kje se nahaja, ležišče, 2. hrana, 3. množenje, 4. lastnosti zajca, 5. sovražniki njegovi, 6. škoda in korist njegova.

B. Popis živali.

1. velikost, 2. dlaka in barva, 3. glava, ustnice, brke, 4. zobovje, 5. kam se prišteya, 6. nos, oči, ušesa, 7. vrat, 8. trup, 9. rep, 10. noge, 11. prsti in kremplji.

C. Branje se prebere in manje umljive besede se pojasnijo.

D. Naloge.

1. popis po vprašanjih, 2. popis po dispoziciji.**)

II. Razprava.

A. Življenje zajca.

1.

Kako se zove ta žival? Zajec. Tudi divji zajec. Kje ga nahajamo? Po gozdih in po polju. Kje stanuje? Pod grmovjem, pod pečinami, pod dračjem. Kaj si skoplje tukaj? Ležišče. Kateri je že videl njegovo ležišče? Dobro, ysaki od vas. Kako je? Zajčje ležišče je pol pedi globoka in nad ped široka jama; na eni strani je globeja nego na drugi. Prav. — Tukaj leži zajec tako, da ima zadek v globeji, a prednji del telesa deloma na plitveji strani ležišča, deloma zunaj ležišča. -- Ponovi to Z.!

2.

S čim se hrani zajec? Z vsakovrstnimi sočnatimi rastlinami; osobito rad žre deteljo in zelje; po zimi tudi gloda mlada sadna drevesca. Kako varujejo zeljne sadike pred zajcem? Postavljajo strašila v zeljnike. Kako odvrčajo tega škodljivca od sadnih dreves? — Ovežejo je z slamo ali pa je pomažejo z apnom ali ilom. Da. Še boljše pa je, če se pomažejo deblica z mešanico, ki se je naredila iz gnojnice, apna, ila in krvi. Ponovi to, kar sem vam zdaj povedal K.!

*) Pri tej priložnosti opozarjamo rg. tovariše na Leitemann-ove slike živalij, med katerimi je tudi izvrstna podoba divjega zajca.

**) Dobro je, da se dispozicija po končanej razpravi na tablo napiše, da učenci po njej ponavljajo in pozneje po tej razčlenbi tvarine žival popišejo.

3.

Zajci se naglo plodijo. Zajka ima namreč štirikrat na leto mlade. Prvičkrat konec meseca marca 1—2, drugokrat početkom maja 3—5, tretjekrat koncem junija 2 in četrtokrat meseca avgusta zopet 1—2 mlada. Prvih 8 dni ostane starka pri mladičih ter je doji, pozneje se pa nič več ne briga za svoje otroke; zategadel tudi prvi zarod v rani pomladi navadno pogine, ker je še tedaj mrzlo in hrana pičla. — Ponovi, kar sem vam povedal o zaplodbi zajcev, M.!

4.

Katera lastnost zajca je najbolj znana? Strahopetost. — Da, naj manjši šum, ako le martinček ali kaka miška švigne po suhem listju, zapodi ga v beg. Zato tudi jeseni rad iz gozda na polje pobegne, da ga padajoče listje preveč ne straši. — Se ponovi. — Zajec je tudi oprezen in prekanjen. On namreč nikoli ne beži pred sovražnikom naravnost v svoje ležišče, temveč teče nekaj česa dalje, potlej skače sem ter tja na desno in na levo; naposled skoči z velikim skokom v kotlino. V begu rad postoji, potreplje z nogo, ogledava se za sovražnikom, postavi se tudi na zadni nogi in prevrača ušesi. Večkrat se prav trdo k zemlji prihuli, pusti pse in lovce mimo ter tako prekanji svoje preganjalce. — Se ponovi.

5.

Katere sovražnike ima zajec? Mnogo. Najhujši sovražnik njegov je človek, kajti lovec ga neusmiljeno preganja. Kedaj pa ne smejo streljati zajcev. Tiste mesece, kedar se plode, namreč od 16. januarja do 1. septembra. Kedaj je lov dovoljen? Od 1. septembra do 16. januarja. — Katere živali strežejo zajcu po življenju. Po življenju mu strežejo pes, mačka, lisica, volk, kuna, podlasica, orel, sova, krokar in še druge živali. — Se ponovi.

6.

Kako nam škoduje zajec? Objeda mlado žito, pogrize zeljne sadike in ogloda sadna drevesca. — S čim nam pa koristi? Z okusnim in tečnim mesom, s kožuhom, s kožo, dlako in tačicami, katere se rabijo za omelca. Kaj se stroji iz kože? Tanko usnje. Čemu je dlaka? Iz nje se dela klubučevina. — Ponovi, kar ste slišali o škodi in koristi zajca B. — Se vse parkrat ponovi.

B. Popis živali.

1. in 2.

Kako dolg je zajec od glave do repa? 50 — 60 cm. Kako visok je? 30 — 40 cm. S čim je odet? Z mehko dlako. Kakšna je dlaka po barvi? Po hrbtu in po straneh sivorujava, po prsni in trebuhu bela. — Se ponovi.

3.

Kakšna je glava? Debela s precej dolgim gobcem. Kakšne so ustnice? Zgornje razklane, oboje debele in zelo gibčne. Kaj stoji okoli gobca? Dolge brke. — Se ponovi.

4. in 5.

Kaj ima zajec v čeljustih? Zobe. Da, in sicer ima v vsaki čeljusti po dva dletasta sekaveca, ki neprestano rastejo; imenujeta se glodaveca in žival se pri-

števa zato k glodavkam. Zadi za gornjima glodavcema še stojita 2 majhna zobiča, kakor da bi bila večja ž njima zagovzdana. Očnjakov zajec nima, pač pa ima v vsaki čeljusti na vsaki strani po 5 kočnjakov; za gornjimi veliki, mi kočnjaki pa še stoji na vsaki strani 1 majhen kotni zobič. Ako si mislimo zajčeva usta zaznamovana z ležečo črto, zapišemo lahko zobovje tako-le:

$$\begin{array}{c} 1.5.0.22.0.5.1 \\ \hline 5.0.2.0.5. \end{array}$$

Kaj pomeni ležeča črta, kaj številke?

6.

Kaj še zapazite predi na gobcu? Nosnici. Z nosom zajec voha, toda ne posebno dobro. Kakšne so oči? Velike. Veje nanjih so pa majhne, da nikdar ne more zamižati, zato tudi z odprtimi očmi spi. Vid njegov je prav slab. — Kakšni ste ušesi? Dolgi in zajec ž njima lahko pomigava. Kakšen je njegov sluh? Zelo tanek, med vsemi čuti najbolj razvit. Se ponovi.

7., 8., 9. in 10.

Kakšen je vrat? Kratek in debel. Kakšen pa trup? Dolg in vitek. Kakšen je rep? Zelo kratek, drži ga po koncu. Kakšne so noge? Dolge; zadnji nogi ste daljši od prednjih, zategadelj zamore hoditi zajec samo skakljaje; iz ravno tega vzroka težko navzdol teče in se skoraj pri vsakem skoku prekupicne, tem hitreje pa beži po ravnem in v breg. Zajec za silo tudi playa. — Se ponovi!

11.

S čim so poraščene tačice? Z gosto ter malo tršo dlako. Čemu so. Rabijo se za omelca. Kaj ima zajec na nogah? Prste. Koliko jih je na vsaki nogi? Na zadnjih nogah po 4, na prednjih jih je po 5. Kaj je na prstih? Topi kremplji. Dasi so kremplji topi, te z njimi zajec zadosti opraska, če živega vjameš. — Se ponovi.

Ponovi, kar smo povedali o njegovem telesu Č.! Dalje Ž.! Dalje N.!

Ponovi, kar smo slišali o življenju zajca S.! Dalje D.! Dalje T.!

C. Branje se bere in neumljive besede se pojasnijo (predmet branja se je že prej pogovoril).

D. Naloge.

1. Zajec se popiše po vprašanjih:

Kaj je zajec? Kako dolg in visok je? S čim je odet? Kakšen je po barvi? Kakšna je glava? Kakšne so ustnice? Kaj stoji okoli gobca? Kakšne so oči? Kakšni ste ušesi? Kakšni so čuti? (voh in okus še precej dobra, vid slab, sluh zelo tanek). Kakšen je vrat, trup, rep? Kakšne so noge? Kateri ste daljši? Kako le zamore zajec vsled tega hoditi? (skakljaje). Kaj pa zna tem bolj? (skakati in teči) Kje živi zajec? Kaj žre? Kako se plode zajci? Kdo preganja zajca? Katere živali mu tudi strežejo po življenju? Kako nam škoduje zajec? S čim nam koristi?

2. Popis po dispoziciji.

Slovanska poglavja.

VII. Beseda v jaslicah.

V betlehemschem hlevcu počiva v jaslih Beseda, ki je postala mesó. Oskrbujeta jo mati in nje reditelj. Podjarmljeno ljudstvo ne sluti, da tu počiva njegov odrešitelj.

Nad hlevcem se lesketá zvezda, oznanjevaje prihod Besede; zarja po obnebu, to je napoved nje slave po vsem svetu.

Prihiteli so angelji v nebeškem lesku prepevajoč: „Slava Bogú na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje! Pritekli so pastirji ter združili svoje glasove z glasovi angeljskimi.

Prišli so tudi kralji in položili svoje krone pred Besedo, ter izložili ji svoje darove.

Bil je pa v Jeruzalemu človek hude volje z imenom Herodež, in ta se ni radoval, marveč iskal ugonobljenje deteta, boječ se za tron. In ukazal je porušiti 40.000 nedolžnih otrok, toda deteta božjega ni ugonobil.

Iz betlehemskega hlevca je izišla Beseda božja a ž njo vred luč, moč in slava krščanstva po vsem svetu in človeštvo je slavilo svoje prerojenje.

Prišli so še Neroni, preganjaje spoznavavce krščanstva, toda s tem preganjanjem se je vnmel in ojačil še bolj in bolj duh krščanstva, ter se razširil končji po vsem svetu.

Namesto betlehemskega hlevca dvignile so nakviško veličastne cerkve, katerim so vse umetnije in znanosti posvetile svojo službo. —

V odlegli češkej vasi stoji bajtica in v njej počiva beseda češka. Oskrbujeta jo duhovnik in učitelj. Eden drži v rokah češko biblijo, to zvezdo besede; drugi češko kroniko, zarjo tē besede. Podjarmljeno ljudstvo ne sluti, da tukaj biva njegov odkupitelj. — Ko so pa naši angelji, mladina, zapeli „Kje dom je moj?“ pohitelo je ljudstvo k bajtici in družilo svoje glasove z glasovi mladine.

Prišel je tudi kralj Dobrotljivi in prinesel češkej besedi v dar svobodo. In vse ljudstvo je v radostnem navdušenju prepevalo: „Bog ohrani nam kralja!“

Bil je pa v Pragi človek hude volje z imenom Mescéry, ki se ni radoval, marveč boječ se za tron besede nemške ukazal vgonobljati češko mladino po vseh mestih čeških, toda češke besede ni ugonobil. Nad bajtico češke vasice je svetila nje zvezda, lesketala se nje zarja. Iz vaše šole je izišla češka beseda in razgrela češki duh; národ je slavil svoje prerojenje.

Prišli so še Kollerji ter proganjali spoznavavce besede češke, toda čim večji je bilo njih trpljenje, tem bolj je rastla moč češke besede.

Na prostorih, kjer je stala bajtica, gradil je hvaležni národ primerne hrame svoji besedi. Godrnjali so sicer mnogi, rekoč: Čemu bodo take palače? Mi smo hodili v bajtice, naj tudi naši otroci v tajiste pohajajo!“ Toda niso zoperstali moči besede. Vže se češka domovina, zlasti kraljeva Praga, ponaša s krasnimi šolskimi stavbami, o katerih niso imeli slutnje oni, ki so gojili češko besedo v plenicah.

Prišla pa je še med tē, ki so učili besedo, velika protivnost. Med ljudstvom je nastala zmešnjava, češ, naj bi se protivilo tem, ki izobražujejo njega

besedo, pred toliko nevarnostjo obranjeno. Toda moč besede je zmagala zasejevalce te razprtije.

Pa je prišel demon in sejal seme sovraštva med té, ki so držali biblijo in té, ki so držali kroniko, naj bi trgali eden drugemu učilo iz rok in zato bi naj zatonila zvezda in zibnila zarja besede. Toda duh je zmagal nad demonom. In zvezda svêti ter lesketa se zarja vedno jasneje in jasneje.

Krščanski svet praznovaje spomin rojstva Gospodovega prepeva angelsko posem:

„Mir ljudém, ki so dobre volje!“

A češki narod spominjaje se prerojenja svoje besede prepeva z mladino:

Življenje in mir v naši zemlji

Daj nam vsem, o Gospod!

(Po Vach. Kredbi poslov. P. Miklavec.)

Narodno balgo.

XXXVII.

Od kod je vinska trta.

(Narodna legenda iz Ljutomerskih goric.)

Enkrat potujeta Jezus in sv. Peter čez pašnik. Na pašniku dregala sta se dva vola. Pri tem hudem boju zgubi jeden izmed njú rog. Božji Zveličar rog hitro pobere, ga spravi in sveta popotnika gresta zopet dalje. Prideta na majhen hribček. Tukaj vtakne Zveličar rog v zemljo in sv. Peter, kateri, kakor navadno, tudi tega razumel ni, vpraša božjega Mojstra, rekoč: „Čemú si vendar prej rog, ki ga je zgubil vol, vzdignil in zakaj si ga tukaj v zemljo vtaknil?“

„Vidiš“ začne na to Zveličar, „iz tega-le roga tukaj zrastle bode rastlina, ki bode rodila sad, katerega sok bo storil ljudi, če ga bodo nezmerno uživali, jednake neumnima voloma, ki si ju videl prej na pašniku se dregati!“

Iz roga je neki potem zrastle vinska trta, katera rodi sad, čegar sok, če se čez mero uživa, stori v resnici ljudi enake neumnej živini.

Zapisal T. Godomerski.

Književna poročila.

„Vrtec“. Časopis s podobami za slovensko mladino obseže v svoji 12. letošnji številki to le zanimivo gradivo: 1. Prečastitemu, Prevzvišenemu Gospodu Dr. Jakobu Misiju, novemu knezoškofu Ljubljanskemu. Pesen Fr. Krek. 2. Sani. Povest —č. 3. Bolnikovi gostje, Povest Jož. Gradáčan. 4. Sveti Nikolaj. Pesen Fr. Krek. 5. Previdnost. Iz Laščine

posl. Pokokriján. 6. Grad Pernstein. 7. Lehko noč. Pesen. Janko Zagorski. 8. Pestalozzi. J. T. 9. Zakaj čebele slave sveti večer. Pr. M. Kobali. 10. Božične slike. Mestislav. 11. Zgodovinsko mestopisni obrazei. (Spisuje P. F. H.) XIV. Ljubljana. (Konec). 12. Razne stvari. — To je zadnja številka letošnjega (XIV.) letnika našega časopisa za mladino, na kojega moramo biti Slovenci ponosni — zares ponosni. Kar smo glede „Vrtea“ že enkrat na tem mestu izjavili, ponovimo tudi danes: Naj ta časopis v nobeni šolski bukarnici ne manjka; naj pa se tudi vsaka količakaj premožna slovenska družina nanj naroči!

Naša leposlovna in znanstvena lista prinašata v 12. letošnjih številkah to le vsebino, in sicer:

„Ljubljanski Zvon“: 1. J. Kržišnik: Povôdnji mož. Balada. 2. Dr. I. Tavčar: Mrtva srca. Povest. (Konec). 3. J. Trdina: Bajke in povosti o Gorjancih. 21. Peter in Pavel. 4. G. Jeréb: Josip Podmilšak, slovenski pisatelj. (Konec.) 5. S. Rutar: Akvileja. VI. 6. J. Staré: Vinko. VIII. 7. J. Trdina: Vinska modrost. 23. — 24. 8. D. Nemanič. Drobtine za slovenski slovár. 9. K. Štrekelj. Novejši pisatelji ruski. II. Turgénev. 10. J. Kersnik: Gospod Janez. Novela. (Konec). 11. Književna poročila: XIII. S. R.: „Slavia italiana“. 12. D. Fajgelj: Nove muzikalije. 13. Slovenski glasnik.

„Kres“: 1. Kmetski triumvirat (Historičen roman). Spisal Anton Koder. (Konec.) 2. V gozdu. A. Funtek. 3. Vijóla. A. Funtek. 4. Očetov tovariš. Novela. Spisala Pavlina Pakkova. (Konec.) 5. Na jezeru. (Slovenska pravljica.) O. Purgaj. 6. Zakonska ljubezen. 7. Divji mož ujet. M. Tonejec. 8. Národne pripovedke. Priobčuje Mat. Valjavec. 9. Matija Ahacelj. Spisal J. Scheinigg. (Konec.) 10. Stanko Vraz, zbiratelj slovenskih narodnih pesnij. Spisal And. Fekonja. (Konec.) 11. Prineski k slovstvenej zgodovini bosanskej. M. Napotnik. (Konec.) 12. Kako se je prav za prav pisal Thomas de Cilija? Darovin Trstenjak. 13. Poročilo o hrvatskej književnosti. Spisuje J. Steklasa. 14. Drobnosti.

S tema snopičema zvršujsta lista svoj IV. letnik z vabilom k naročbi na V. letnik. Mi ta res izvrstna leposlovna lista slovenskemu razumništvu v najizdatnejšo podporo prav toplo priporočamo in naznanjamo, da se naročuje na „Ljublj. List“ v Narodni tiskarni v Ljubljani, (celoletna naročnina 4 gld. 60 kr.): na „Kres“ pa v tiskarni družbe sv. Mohorja v Celovcu, (naročnina za celo leto 4 gld.) Vsak slovenski učitelj bi naj bil vsaj na enega teh listov naročen.

Dopisi.

Iz Spodnje Polskave. Pri zborovanju Slov. Bistriškega učiteljskega društva dne 4. grudna t. l. je predsednik g. Windisch navzoče presérno pozdravil. Ko se zapisnik zadnje seje prečita, naznanijo se nam došli dopisi. Na to govori z živo besedo g. Kristl o vprašanju: „Računanje v ljudski šoli.“ Gosp. govornik nam je razkladal, kakšen namen ima nauk v računanju, kako se ima prosto in porabno računanje na pamet in se številkami obravnavati. Za ta dobro premišljen govor bil je občno pohvalen. — Dalje je bilo na dnevnem redu: „Spod. štajerska učiteljska društva in štajerska učiteljska zaveza. Govornik g. Lasbaher se zaradi tehtnih vzrokov oprosti, zakaj ne more to v prasanje razložiti ter predlog stavi, naj se to vprašanje od dnevnega reda odstrani. Se sprejme,

Konečno še gg. predsednik in tajnik o društvenem delovanju v preteklem letu poročata. G. predsednik povdarja, da je društvo napredovalo s tem, da je pri njegovih sejah marsikaj koristnega in važnega slišalo. Zahvali se torej vsem društvnikom, ki so za duševno podporo skrbeli. Za pregledovalce računov so bili izvoljeni gospodje: Leskovar, Lasbaber in Rajh. — V odbor so voljeni: G. Windisch predsednikom, g. Kristl. podpredsednikom, g. Planker, tajnikom, g. Rajh, zapisnikar, gg. Gaber, Tribnik in Poh. odbornikom. Na novo so društvu pristopila gospoda: Josip Leskovar in Filip Vogrinec ter gospodična Albina Böhm.

Pomladovič.

Z Dolenjskega, 10. decembra. V dobrem spominu mi je še, kako smo se ljudski učitelji veselili, ko so se nove šolske postave snovale, poleg one, ki nam je imele urediti plačo, posebno še tiste, ki nam je imele odvzeti dolžnost, vsak mesec postati tožitelj, sosesčanov; to je, delati izpiske zamud in stariše po potrebi priporočiti v kaznovanje. Mislili smo, da bo to silno sitno zadevo prevzel krajni šolski svet ter da bomo oproščeni silnih sitnostij in posledic tega zopernega posla. Pa ostalo je, kakor je bilo; skoro da smo v tej reči še na slabšem, kakor smo nekdaj bili.

Izpiske zamud mora voditelj šole zdaj napraviti vsakih 14 dni; poprej je zadostovalo napraviti jih vsak mesec jedenkrat. Ako je bil g. okrajni glavar prijatelj šole, je naznanjene stariše pozval k okrajnemu glavarstvu na odgovor. To potovanje bilo je za zanikerne stariše uže samo ob sebi občutljiva kazen; če tudi morda pozneje druge ni bilo. — Vodstvo šole ima izgotovljene izpiske zamud predložiti krajnemu šolskemu svetu, kateri bi moral stariše izkazanih otrok prav hitro pozvati, da se opravičijo; če se pa opravičili niso, pa staviti c. kr. okrajnemu šolskemu svetu nasvet, kako naj se kaznjujejo.

Gospodje predsedniki krajnih šolskih svetov se pa tudi z zanikerneži nič kaj radi ne prepirajo, zato večidel položijo izpiske na stran in čakajo, ali da se jih več vkup nabere, ali pa še bolji, da se vsi vkup pozabijo.

Kako je v takih krajih potem obiskovanje šole, si lahko mislimo. — Učitelju, ako hoče imeti šolo v redu, družega ne ostané, kot gospoda predsednika nagovoriti, da mu dovoli v njegovem imenu stariše na odgovor poklicati, dopolniti izpisek v rubrikah, ki spadajo v področje krajnega šolskega sveta, da predsedniku družega ni več treba storiti, ko ime svoje podpisati. Odposlati izpiske c. kr. okrajnemu šolskemu svetu mora pa učitelj zopet sam, drugače se kolo, ki se je do zdaj dobro vrtelo, pri zadnjem kamnu vstavi.

Ako je učitelj vse to sam storil, pride od c. kr. šolskega sveta rešitev še precej hitro. Krajni šolski svet dobi v nekvliko dnéh ukaz, naj starišem nznani okrajnega šolskega sveta sklep, da jih je zavoljo upornosti, ker niso otrok v šolo pošiljali, kaznoval ali z globo, ali če ni denarja dobiti, z zaporom 6 ur mesto jednega goldinarja. Ali od tega naznanila do izyršenja kazni pa preteče navadno po več mesecev, pa tudi celo leto. Nek učitelj mi je pred kratkim povedoval, da so otroci uže skoro pred 2 leti šolo zapustili, ko so bili stariši zavoljo šolskih zamud še le kaznovani.*)

Tako zakasnjeno kaznovanje ne koristi nikomur, pač pa šoli, posebno pa še učitelju mnogo škoduje. Ljudje, ki so uže zdavna pozabili na obsodbo okrajnega šolskega sveta, proklinjajo šolo in učitelja, da je joj. Dostikrat ima učitelj pri tem pa še gmotno škodo, posebno če je orgljár in za ta posel biro dobiva. — Dostikrat se pa primeri, da občinski sluga, ki ima uporne stariše zavoljo dolžne denarne kazni zarubiti, ničesar pri hiši ne najde, kar bi se zarubiti moglo, dasi je kaznovani časi imovit kmet, potem pride na vrsto kazen z zaporom. To ti je še le pravo! Kaznjenec pride zvečer, menda, kadar se mu

*) Na Štajerskem v tej zadevi nismo nič kaj na boljem.

V redn.

poljubi, k okrajni sodnji ter naznani, da hoče iti za 6 ur v zapor. To dela pa še sodnijskemu slugi sitnost, ker ga mora če je le na 6 ur obsojen, še po noči iz zapora izpustiti. Kmetje se pa navadno iz take kazni norčujejo, ki so jo spé prestali.

Tu bi trebalo pač marsikaj popraviti. Marsikateremu učitelju bi se potem ne bilo bati, da bo nadzornik našel mestu učencev le prazne klopi v šoli. Slabega obiskovanja šole, trdijo radi g. ndzorniki, je največ učitelj kriv. Pa temu večidel ni tako; krivi so drugi, katerih pa nadzornikova roka ne doseže. Dobro bi bilo, da bi e. kr. deželni šolski svét to zadevo malo bolj pri luči ogledal. Učitelji, posebno voditelji, bi mu bili gotovo jako hvaležni. „Lj. L.“

Krajsko. (Zmes). — Habemus inspectorem! Imamo nadzornika národnih šol na Kranjskem! Gosp. Jakob Smolej, šolski svetovalec in gimnazijski ravnatelj v Ljubljani, imenovan je za to odvažno mesto. Smolej poznan je kot izvrsten in skušen šolnik ter kot pravičen nepristransk mož; to pa je pri takó važnem dostojanstvu imenitne važnosti. Mi smo torej prav kalkulirali, meneč, da Šuklje ne bode dež. šolski nadzornik, vlada se je morala ozirati na javno mnenje, osobito pa že na učiteljstvo, kateremu bi sedanji gospod urednik „Ljubl. Lista“ nikakor ne bil po vseči kot njega vrhovni šef.

Naše ljubljanske dame jele so posnemati svoje velikonemške sestre v Gradcu ter snujejo svojo. „Frauenortsgruppe des deutschen Schulvereines“. To je užé takó običajno sedaj. Es geht eben nichts über die Mode! Radovedni smo le, kedó bode predsedoval temu ženskemu oddelu znanega nemškega društva. V Ljubljani pač ni nobene Kienzl, naša gospá županja ni óne kryi, nego so njene talmigermanske posestrime. Z ozirom na to bode ljubljanska ženska podružnica „šulvereinova“ sigurno specialitéta.

Ljubljansko mesto oziroma njega občina bode vendar za kakih 300(?) otrok nemškega pokolenja morala zidati dve šoli. Do tja pa, ko se to zgodi, bode se morala skriti v užé obstoječih učilnicah naščina lepo v skromen kotiček.

Je pač še vedno revna pastorka mila naša slovenščina! Res ubogi, milovanja vredni kranjski Nemei! Kakó se pritiskajo ob steno! Kedó bi potem se ne vjedal in javkal po javnih listih o brutalitétí radikalnih ljubljanskih Slovencev! Quosque tandem...

24. številka „Tovariševa“ prinaša naslednjo gradiyo: Vabilo na naročbo za 1885. leto. — Dostojnost otrók. (Fr. Gabršek.) — Neprilike kranjskih učiteljev. (Dalje in konec.) — Knjiga Slovenska v XVIII. veku. — Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. (Piše Gradimir.) Dalje. — Pripovedke iz zgodovine avstrijskih vladarjev. (VII. Cesar Rudolf I. in Jakob Müller. — VIII. Kakó malo je Rudolf I. čislal nališpano obleko. — IX. Cesar Rudolf I. moder sodnik.) V. Jarec. — Ukaz ministra za bogočastje in uk z 22. novembra 1884. leta štev. 18.180, v razrezdbi učencev v ljudskih šolah. — Dopisi. — Telegram z Dunaja. — Razpis učit. službe. — Premembe pri učiteljstvu. — Z bodočim šl. letom nastopi „Učit. Tovarš“ svoj 25. letnik. Vsak razumen slovensk učitelj ve, koliko dobrega učinil je „Tovariš“ za slovensko šolstvo in učiteljstvo. List je vrl ter podpore vseh učiteljev Slovenije povsem vreden. Podpirajte ga torej zavedni našinci! Naročnina mu znaša 3 gld. na leto, izhaja pa po dvakrat na mesec. Bruno.

Iz Brežic. (Vabilo.) Breško učiteljsko društvo bode dne 8. prosinca pr. l. ob desetih dopoldne v prostorih dečke šole v Brežicah s tem le dnevnim redom zborovalo: I. Dopisi. II. „Pomanjkljivosti sedanje domače odgoje“, poročevalki gđc. Gros in Lasnik. III. „Štiri letni časi“, (nčni poskus). IV. Nasveti. — Častito učiteljstvo breškega okraja k obilni udeležbi tega zborovanja prav uljudno vabi odbor.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] daroval je šolski občini Dragatuš za zgradbo nove šole 300 glđ. podpore iz Najvišje zasebne blagajnice.

[Imenovanje.] Ravnatelj ljubljanskega gimnazija in šolski svetnik, gosp. Jakob Smolej, imenovan je c. kr. dež. šolskim nadzornikom čez srednje in ljudske šole na Kranjskem. Na njegovo mesto pa je učeni naš rojak in profesor na akadem. gimnaziju v Beču, gosp. Jož. Šuman ravnateljem državn. gimnazija v Ljubljani imenovan.

[Iz državnega zbora.] Šolski odbor izročil je 10. t. m. načrt postave, glede vravnjanja troškov za pouk v veronauku trudnemu subkomiteju obstoječemu iz poslancev Beer, Czerkowski in Jireček.

[Telovadba v gradških dekliških šolah.] V gradških ljudskih šolah se od 3500 šolo obiskajočih deklet 2560 učenk vdeležuje pouka v telovadbi, — lep dokaz, ko se imenitnost te učne stroke prav čisla.

(„Ljudsko knjižnico“). snopič po 8 kr. s poštnino vred jela bo izdajati Leon-ova tiskarna v Mariboru na korist priprostega našega naroda. Na mesec prideta po dva po štiri tiskane pole obsegajoča snopiča na svitlo. Kdor se naroči na njo za celo leto plača 1 fl. 70 kr., za pol leta 90 kr. in za četrt leta 48 kr. Pvi zvezek izide že okolu novega leta. — Podjetje je času primerno in vse podpore vredno, katera podjetniku pri izvanredno nizki ceni gotovo tudi manjkala ne bode, dokler bode pošteno blago prodajal. Zatoraj se štejemo dolžni ga na nekaj opozoriti, namreč: da je za mladino in pristo ljudstvo najboljše še le zadosti dobro.“

[Šolnina na državnih srednjih šolah.] V zmislu § 9. zakona aprila 1870 l. je naučno naše ministerstvo premenivši nekoliko § 4. minist. naredbe z 19. dne aprila 1870 ukrenilo, da ima na vseh državnih srednjih šolah, izimši Dunajske, šolnina šolskega leta 1885/86 naprej znašati za spodnje štiri razrede dvajset, za višje razrede štiri in dvajset goldinarjev na leto. Isto tako je ministerstvo povišalo tudi pravnikom pristojbine za državne izpite od 8 na 12, za privatne študije pa od 24 do 36 glđ.

[Dobrodelno društvo posebne vrste.] V Londonu se je ustanovilo društvo, kateremu je nalog, čuvati in potegovati se za take otroke, ki se trpinčijo in zanemarjajo od strani svojih starišev in gojiteljev. To društvo še ne obstaja dolgo, a vkljub temu storilo je uže mnogo dobrega. Nad več nego 150 otrok je uže obvarovalo pred kruto roko brezvestnih roditeljev in sicer o tem, da jih je izročilo nalašč zato ustanovljenem asilu ali pa oddalo je odgoji posameznikov, dobrij in zanesljivej — sevèda. Člani dobrotnega tega društva pa objavljajo vse brezvestneže, katerim odtegujejo njih žrtve, tudi gosposki v zasluženó kazen. — Slično društvo bi tudi v nekaterih krajih naših Slovenskih pokrajin ne bilo odveč!

Bruno.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem. Gosp. Toma Pušenjak, zač. učitelj v Cven-u (Ljutomeru) in gosp. Fric Prieger, zač. podučitelj v Studencih (Maribor) postala sta definitivna. — Gospè. Ana Pečovnik postala je učiteljica ročnih del za Velenje in št. II. — Gospè. Maria Kolšek, podučiteljica v Šmartnem (Sloy. Gradec) gre v Ribnico (Marenberg), na njeno mesto pa pride uč. pr. g. Janez Rupnik za prov. podučitelja. — Gosp. F. Kraner, v pokoj. nadučitelj na Ponkvi je 21. t. m. vmrl. N. v. m. p.!